

INURA (International Network of Urban Research and Action) ja sen kolmas vuositapaaminen, Beamish, Iso-Britannia, 21.–28. 5. 1993.

*Lord, help us
discover the things we change,
tolerate the things we can't change,
and to know the difference between them.*

Tällä muinaisella rukouksella voidaan kuvata INURAn kolmannen vuositapaamisen sisältöä, jonka teemana oli deindustrialisaatio ja muuttuvat kaupungit. Toukokuun 1993 lopussa runsaat kolmekymmentä kaupunkitutkijaa ja/tai -aktivistia saapui Beamish Hall Collegen tiloihin Koillis-Englantiin vajaaksi viikoksi. Ajatellen tapaamisen teemaa, ei talouden restrukturaation alla taantunutta Pohjois-Englantia – entistä hiiliteollisuuden ja laivanvarustuksen kultamaata – osuvampaa aluetta olisi voitu valita tapaamisen pitopaikaksi.

INURA on muutaman vuoden ikäinen kansainvälinen kaupunkitutkijoiden ja -aktivistien verkosto, mutta kyseessä ei ehdottomasti ole mikään elitistinen akateeminen klubi, vaan joukko ihmisiä, jotka haluavat yhdistää kaupunkitutkimuksen ja -toiminnan, 'urban research & action'. Matalasta profilista huolimatta (johtuen?) toiminnassa vaikuttavat eräät tunnetut akateemiset vaikuttajat Oxfordista, UCLAsta, University College Londonista sekä muualta mannereuroopasta ja Pohjois-Amerikasta, mutta lisäksi mukana on myös runsaasti kokeneita ympäristö- ja kansalaisliikeaktivisteja, joten kyseessä ei myöskään ole mikään harrastelijaseura. Verkosto on mielestäni yksi mielenkiintoisimpia yrityksiä – 1990-luvun airut – kuroa umpeen akateeminen ja 'todellinen' maailma eli teoria ja käytäntö. Verkostossa on mukana tällä hetkellä noin sata henkilöä ympäri maailman, joskin suurin osa on kehittyneistä teollisuusvaltioista ja toiminnan muotoja ovat yhteiset vuositapaamiset, jäsentiedote sekä projektit ja toiminta paikallistasolla.

INURAn vuositapaamisen teeman taustaksi vauhtia haettiin tutkimalla globaalin finanssipääoman virtauksen vaikutuksia lokaalitasolla. Valikoiva tutustuminen Lontoon Docklandsiin tapahtui tokka-alueita kehittävän LDDC:n toiminta jo kauan aikaa kritisoiden paikallisen asukasliikkeen ja paikallishallinnon edustajien avulla. Canary Wharf on oivallinen esimerkki 1980-luvun kaupunkien kehitysideologiasta, luottamuksesta finanssimarkkinoihin ja globaaleihin megakehittäjiin, jotka vaikeuksien tullen kaatuvat ja jättävät jälkeen autoita toimistoviidakkoja. Lontoon Docklandsin tarina ei ole vielä päätynyt, vaikka sen sadoista tuhansista toimistone-liömetreistä vain 15 % on käytössä. Alueen ja

Lontoon Cityn yhdistävästä Jubilee-metrolinjasta ei ollut vielääkään päästy sopimukseen, eivätkä Olympia & Yorkin 5100 miljoonan dollarin lainoja maksavat pankit, myös brittiläiset, ole enää halukkaita täyttämään lupauksiaan toimintobuumin mentyä ohi. Tällä hetkellä liikenne muodostaa toisen suuren ongelman, sillä alueen toiminta on vain kevytrautatievarassa, jonka kapasiteetti on vain kymmenesosa tokka-alueen työntekijäpotentiaalista. LDDC ei ole luovuttanut otettaan tokka-alueen markkinavetoisesta suunnittelusta. Tämän taustalla tietysti on keskus- ja paikallishallinnon hiertävä suhde Isov-Britanniassa, joka kulminoitui Lontoossa 1980-luvun puolivälissä labour-vetoisen metropolialueen hallintoelimen Greater London Councilin lakkauttamiseen. Paineet uuden organisaation luomiseen kasvavat päivä päivältä, sillä Lontoo muuttuu yhä enemmän erilaisten toimintojen hallitsemattomaksi sekamelskaksi laajemman kokoavan suunnittelun puuttuessa.

Beamishissa päästiin tapaamisen muodollisempaan puoleen kiinni ensimmäisen päivän alustuksella, jotka käsittelivät hiilikaivosalueiden taantuvaa kehitystä mm. Sleesiassa (Puola), Walloniassa (Belgia) ja Koillis-Englannissa. Huolimatta alueiden erilaisesta taustasta, oli alustajilla yhteinen huoli tulevaisuudesta. Keskustelua ajankohtaisti Newcastle'n kyljessä sijaitsevan Gatesheadin kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, joka kertoi 1980-luvun kiristyneestä sosio-taloudellisesta tilanteesta paikkakunnalla. Tämä mikrota-son esimerkki on osa laajempaa sisäkaupunkien elvyttämisohjelmien rajua leikkaamista ja romuttamista Isov-Britanniassa 1990-luvulla. Uutuutena esitetty City Challenge -ohjelma on tuonut uuden ulottuvuuden Isov-Britannian kaupunkipolitiikkaan, sillä tuen hakijoita kilpailutetaan keskenään. Tukea haki ensimmäisellä kerralla noin 35 sisäkaupungin aluetta, joista vain joka kolmannelle myönnettiin tukea. Erikoiseksi järjestelmän tekee se, ettei tuen myöntämiseen ole tarkkaan määriteltyjä kriteerejä, joten kilpailustrategiat olivat olleet erilaiset. Gateshead ei saanut tukea sosiaalisen asumisen tukemiseen, mutta tuki myönnettiin lähellä sijaitsevalle fyysisesti ja sosiaalisesti rappeutuneelle kaupunginosalle Newcastle'ssa, joka pyrki alueen taloudelliseen elvyttämiseen. Tuen hakupolitiikka ja tuen myöhempää käyttöä selvittivät City Challenge'n vastuuhenkilöt Newcastle'sta. Kriittisiä arvioita esitettiin siitä, että suurin hyöty tuesta kohdistuu asuinalueen ulkopuoliselle väestölle uusien työpaikkojen muodossa, koska alkuperäiset asuk-

kaat ovat heikosti koulutettuja, eivätkä he saa näitä työpaikkoja.

Toisen päivän teemana oli kaupunkien restrukturaatio, jota lähestyttiin niin teorian kuin käytännön näkökulmasta. Osa alustuksista keskittyi kaupunkien ranta-alueiden uudistamispolitiikkaan, josta esimerkkinä Genova ja Lontoo, osa alustuksista käsitteli kaupunkiluonnon ongelmallista tilannetta esimerkkeinä Los Angeles ja Toronto. Yhteisenä näkökulmana oli toisaalta 1980-luvulla tapahtunut finanssipääoman voimakas laajeneminen ja toisaalta kaupunkien kasvava kilpailu ja varsin samoilla argumenteilla tapahtunut uudistusten perustelu (kilpailu, taloudellinen elvytys, tehokas maankäyttö, jne.). Keskustelua herätti kysymys kaupunkimaasta ja julkisen sektorin toiminta maanarvoa kasvattajana. Ison-Britannian nykyisten taloudellisten ongelmien yhtenä syynä nähtiin olevan pääoman kierrätys finanssisektorilla ja sen sitominen maanarvoon teollisen uudelleenrakentamisen sijasta. Talouden restrukturaatio nähtiin useiden ongelmien taustana, mutta ekonomistinen determinismi tai marxilainen epätasaisen kehityksen teoria tulkittiin liikaa rakenteiden merkitystä painottavina. 'Global-local' ja 'structure-agency' -problematiikkaan toi valoa alustus Zürichin rautatieaseman seudun voimakkaaseen kaupalliseen uudistamiseen tähtäävästä projektista, jossa asunnonvaltaajat ja pieni poliittinen 'lobby' pystyivät estämään tämän paikallisille asukkaille kielteisen projektin. Toimijoilla on valtaa myös rakenteiden puristuksessa. Poliittisen kansallis-paikallisvaltion suhteita käsittelevän latauksen toi mukanaan esitelmä, josta todettiin Rostockin vanhusten aseman selkeä heikentyminen yhdistyneen Saksan aikakaudella.

Kolmas päivä oli varattu tutustumiseen Newcastlen ongelmiin paikan päällä asiantuntijoiden johdolla. Kaupunki on mielenkiintoinen kohde, sillä siellä konkretisoituu talouden uudelleenrakentuminen mm. satama-alueella, jossa viimeinen telakka on sulku-uhan alla ja toisaalta myös uusi brittiläinen kaupunkipolitiikka yritysvyöhykkeiden (Enterprise Zone), kaupunkikehitysyritysten (Urban Development Corporation) ja haaste-ohjelman (City Challenge) kautta. Jokirannat pursuavat uusia toimistotiloja ja varakkaan keskiluokan asunnoista, mutta tällä on varjopuolensa: suurin osa yrityksistä on vain siirtynyt vyöhykkeille verohelpotusten takia ja tämä on jättänyt kaupungin keskustaan runsaasti tyhjää toimistotilaa. Lisäksi valtion ja kunnan osuus ranta-alueiden fyysisestä elvyttämisestä on ollut paljon suurempi kuin tavoiteltu 20 %.

Viimeisen päivän aloitti esitelmä Keski-Italian mahdollisuuksista talouden murroksessa. Alueen

keskiaikaiset traditiot ovat tuoneet seudulle oman positiivisen käsitteen 'Terza Italia', ja jälkifordistisella kaudella alueen traditiot näyttävät muodostuvan menestystekijöiksi. Toscanan alue koostuu lukuisten pienien tuotannollisesti erikoistuneiden kaupunkien verkostosta ja näiden kaupunkien asukkaiden 'territoriaalisuus' on yksi nykyisen kehityksen tärkeistä voimatekijöistä. Pietari, Berliini ja Zürich oli sidottu yhteen kaupunkien imagon luomisprosessissa. Vaikka kyseessä on kolme varsin eri tilanteessa olevaa kaupunkia, on niiden kehittämisen ja imagon rakentamisen taustalla lukuisia yhteisiä tekijöitä (vrt. kaupungin restrukturaatio). INURAn vuositapaamisen 'muodollisen' ohjelman päätti alustus yhdestä Zürichin lakkautetusta teollisuusalueesta, johon pieni ryhmä kaupunkiaktivisteja oli laatinut konkreettisen uudistamissuunnitelman 'Kraftwerk1'. Projektin tavoitteena on elvyttää tämä taantunut alue ja saada sinne 700 hengen yhteisö, joka pystyisi pitämään mahdollisimman pitkälle rahatalouden ulkopuolella mm. vaihdannaistalouden avulla ja tuottamalla suuri osa alueen väestön elintarvikkeista suorilla yhteyksillä maanviljelijöihin. Vaihtoehtoisia projekteja tarvitaan kokeilemaan kestävän kehityksen mahdollisuuksia myös finanssipääoman suurkaupungeissa.

Varsinaisten esitelmien lisäksi kokouksessa oli työryhmätyöskentelyä, joiden teemoina olivat kansallis-paikallisvaltio ranskalaisen regulaatiokoulukunnan näkökulmasta sekä tutkimuksen ja toiminnan yhteensovittaminen. Nykyisen kaupunkikehittämisen kritiikki nähtiin hyvänä keinona kohti julkista keskustelua, mutta keskustelun lisäksi nähtiin välttämättömänä vaihtoehtoisten kehitysstrategioiden luonti. Keskustelun käynti brittiläisellä maaperällä toi keskusteluun runsaasti poliittista latausta. Mieli-piteet tavoitteista jakautuivat varsin runsaasti, toiset olisivat tyytyväisiä kielteisten kaupunki-uudistusprojektien rakentamisen estämiseen, toisten tavoitteina on laajempi poliittinen muutos. Yhteenvetona voidaan todeta, että talouden makrorakenteiden puristuksesta huolimatta kansalaisprojekteilla on mahdollisuuksia, joista esitettiin lukuisia esimerkkejä Euroopan kaupungeista. Näissä projekteissa on ollut mukana monia INURAn jäseniä – tämä on konkreettinen esimerkki tutkimus-toiminta -ulottuvuudesta.

Ensi keväänä INURA kokoontuu Keski-Italiansa. Lisätietoja INURAn toiminnasta saa allekirjoittaneelta tai osoitteesta INURA Zürich, Nordstrasse 151, CH-8037 Zürich.

JUSSI S. JAUHAINEN
Suomen Akatemia,
Politecnico di Milano